

The illustration depicts a rural landscape. At the top, a bird flies in the sky. Below it, a river flows with several bees. In the middle ground, a windmill stands on the left, and a small island with trees is in the water. The foreground is filled with dark green foliage and a light green flower. The text 'GONZEND RIVIEREN LAND' is overlaid on the upper part of the illustration.

GONZEND RIVIEREN LAND

MEER
biodiversiteit
in
Rivierenland
-
IEDEREEN
kan
meedoen

Lezing door: Adrieke van Herk

Programma

- Introductie **De Fruitmotor & Gonzend Rivierenland & Bloemrijken**
- **BIODIVERSITEIT**: wat is dat - hoe staat het ermee?
- Activiteiten Gonzend Rivierenland

- *20.45 -21.00 uur: PAUZE*

- Wat kunnen we **ZELF** doen?
 - In de eigen tuin
 - In de verdere omgeving

MEER INFORMATIE

- Alle onderstreepte woorden in deze presentatie zijn 'links' naar meer informatie op internet. Als u hierop klikt, dan opent er een webpagina.
- Ook veel afbeeldingen zijn links: dan verschijnt er een 'handje' als u met de cursor over de afbeelding gaat. Wederom: klikken en u krijgt meer informatie.
- Lukt dit niet: op www.gonzend.nl staat alle informatie over Gonzend Rivierenland. We zijn blij als u de site bezoekt! En meldt u zich ook aan voor onze nieuwsbrief? Dat kan bij 'publicaties' op de website
- Meer informatie over De Fruitmotor en onze producten vind u op www.defruitmotor.nl

MISSIE De FRUITMOTOR

Bijdragen aan een wereld waarin:

- we ons voedsel - en degenen die het maken – waarderen
- de schoonheid van natuur en landschap weer herstellen

van

naar

Nationale Bijenstrategie

Zoeken

- [Bijeninitiatief aanmelden](#)
- [Nieuwsbrieven Nationale Bijenstrategie](#)
- [Agenda](#)
- [5 jaar Nationale Bijenstrategie](#)

[Word jij ook onze partner?](#)

[Sluit je aan bij ons netwerk!](#)

entrum Insecten)

Wat is de Nationale
Bijenstrategie?

Bij-vriendelijke inspiratie

Bijeninitiatieven

Ons netwerk

Bijzonder nieuws van onze
partners

Gonzend Rivierenland

- Project RegioDeal 2021-2023
- Doel: onze regio mooier en biodiverser maken
- Ecostructuur in het buitengebied – Linten in het landschap
 - Bloeiende bermen, slootranden, akkerranden, rivieroeveren, bloeiende bedrijvenparken, etc.
 - Samen met de 8 gemeenten van Rivierenland, Waterschap, provincie, boeren, etc.
 - Door mensen te verbinden!
- Tenminste drie pilot-projecten
 - Bloemrijken is er één
- Dóór in 2024

Bloemrijken

Wat doen we in project Bloemrijken?

- Bloemrijke bijeenkomsten
 - Verbinden en netwerken
 - Inspireren
 - Enthousiasmeren
 - Kennis overdragen
- [Werkbladen](#) – voor kennis en informatie
- Advies
- Spreekuur (rondreizend, maandelijks)
- Budget voor / samen inkopen van plantgoed

Werkbladen voor Bloemrijken

Introductie

1. Rivierenland: Laten we gonzen!
2. Kenmerken van een Bloemrijk

De Basis

3. Biodiversiteit: kan ik iets doen?
4. Wilde bestuivers van groot belang
5. Wilde bijen in Rivierenland
6. Top 12 bijen in Rivierenland foto's
7. Voedsel voor wilde bestuivers
8. Nestelgelegenheid wilde bestuivers
9. Plantensoorten in Rivierenland

Het Plan

10. Wat komt er in je Bloemrijk
11. Wie betaalt jouw Bloemrijk

Aan de slag

12. Aanschaf plantmateriaal
13. Bloemenweide of berm aanleggen
14. Beheer bloemenweide of berm
15. Bloembollen planten

Samen doen

16. Werken met vrijwilligers
17. Communicatie essentieel
18. Afstemmen met je gemeente

Ada Wille

- Landschapsarchitect
- Adviseur voor Bloemrijken
- [Honddijker Theetuin](#)
- Ambassadeur biodiversiteit: SLG [Praktijknetwerk](#) Culemborg
- Samenwerking met Fruitmotor / Gonzend voor [Kuilenburger Polderplan](#)

Samen met boeren en andere grondeigenaren, de gemeente Culemborg, het Waterschap, de agrarische natuurvereniging en anderen wordt de polder weer landschappelijk aangekleed en verschijnt weer een diversiteit aan planten die insecten, kamsalamanders, patrijzen en andere dieren aantrekt. Het is een langdurig proces dat ook over mensen gaat! Meer weten? Bekijk deze [film](#) (12 minuten).

An illustration of a rural landscape. In the foreground, there are dark green plants with light green flowers. In the middle ground, a river flows through a green field. In the background, there is a yellow sky with a white windmill on the left, a few trees, and two bees flying in the sky. The text 'GONZEND RIVIEREN LAND' is written in large, bold, red letters across the top of the illustration.

GONZEND RIVIEREN LAND

Waar doen
we het voor?

BIODIVERSITEIT

DE FRUITMOTOR

Biodiversiteit

- Variatie aan soorten, variatie binnen een soort, variatie in ecosystemen
- Afbakening gebied
- Belang:
 - Alles hangt samen
 - Beter bestand tegen veranderingen, ziekten, plagen
 - Goedkoper en makkelijker in onderhoud
 - Goed voor de mens!
 - Economische waarde
- Achteruitgang & actie
- Planten aan de basis
- Maken van verbindingen: in het groot en in het klein
- Variatie in structuur = meer biodiversiteit
- **alle bee(s)tjes helpen!**

BIODIVERSITEIT: KAN IK IETS DOEN?

Je hoort en ziet in de media geregeld: "We moeten de achteruitgang van biodiversiteit stoppen!" Voel jij je dan aangesproken? Of vind je dat dit alleen een zaak is van de overheid en grote natuurorganisaties?

Natuur is niet alleen te vinden in natuurgebieden. Natuur is overal! Iedereen kan daarom iets doen aan bevordering van biodiversiteit. Maar wat is het eigenlijk?

WAT IS BIODIVERSITEIT?

Biodiversiteit betekent letterlijk 'variatie aan leven'. Kort gezegd is het de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied. Het is een breed begrip dat meerdere onderdelen omvat:

- alle soorten organismen die voorkomen in een gebied. Organismen zijn planten, dieren en micro-organismen (zoals schimmels en bacteriën);
- het verschil tussen individuen binnen een soort (genetische variatie);
- de variatie aan ecosystemen¹ waar deze soorten deel van uitmaken. Bijvoorbeeld sloot, slootkant, weide, struiklaag, bos.

¹ Een ecosysteem is een natuurlijk systeem dat bestaat uit alle levende organismen die er voorkomen, samen met hun niet-levende omgeving (bijvoorbeeld bodem, licht, vocht, temperatuur), en de wisselwerkingen tussen beide.

Je kunt het 'gebied' waarnaar je kijkt op allerlei manieren afbakenen: de aarde als geheel, een regio, een bos of park, je achtertuin, of zelfs maar één boom, of al het leven onder één steen. Binnen de Bloemrijken hebben we het steeds over het gebied Rivierenland¹ (oid), maar je kunt het binnen je eigen Bloemrijk natuurlijk ook hebben over de biodiversiteit in één straat of zelfs in één bloembak.

WAAROM IS BIODIVERSITEIT BELANGRIJK?

Alles in de natuur is afhankelijk van elkaar. Dieren en planten hebben elkaar nodig voor voedsel en plekken om te nestelen en schuilen. Bijen vinden bijvoorbeeld nectar (om zelf te eten) en stuifmeel (voor hun larven) in bloeiende planten. En die bloeiende planten hebben weer bijen nodig voor hun bestuiving, zodat ze zich kunnen voortplanten.

Maar er is niet één plant waar alle bijensoorten van kunnen eten. En niet één bijensoort kan alle plantensoorten bestuiven. Daarom is het belangrijk dat er in een gebied (een ecosysteem) verschillende soorten zijn. Het kan dan beter tegen veranderingen, zoals klimaatverandering.

Een gebied met een hogere biodiversiteit is ook:

- beter bestand tegen ziekten en plagen (zoals buxusmot en eikenprocessierups);
- goedkoper en makkelijker in onderhoud;
- goed voor het welbevinden van mensen (een groene omgeving is rustgevend).

Tenslotte: biodiversiteit vertegenwoordigt grote economische waarde. Vrijwel alles wat we eten is te herleiden tot biodiversiteit. Heel veel van onze bouwmaterialen, medicijnen en industriële grondstoffen komen van biologische hulpbronnen. Veel vormen van toerisme draaien om natuur.

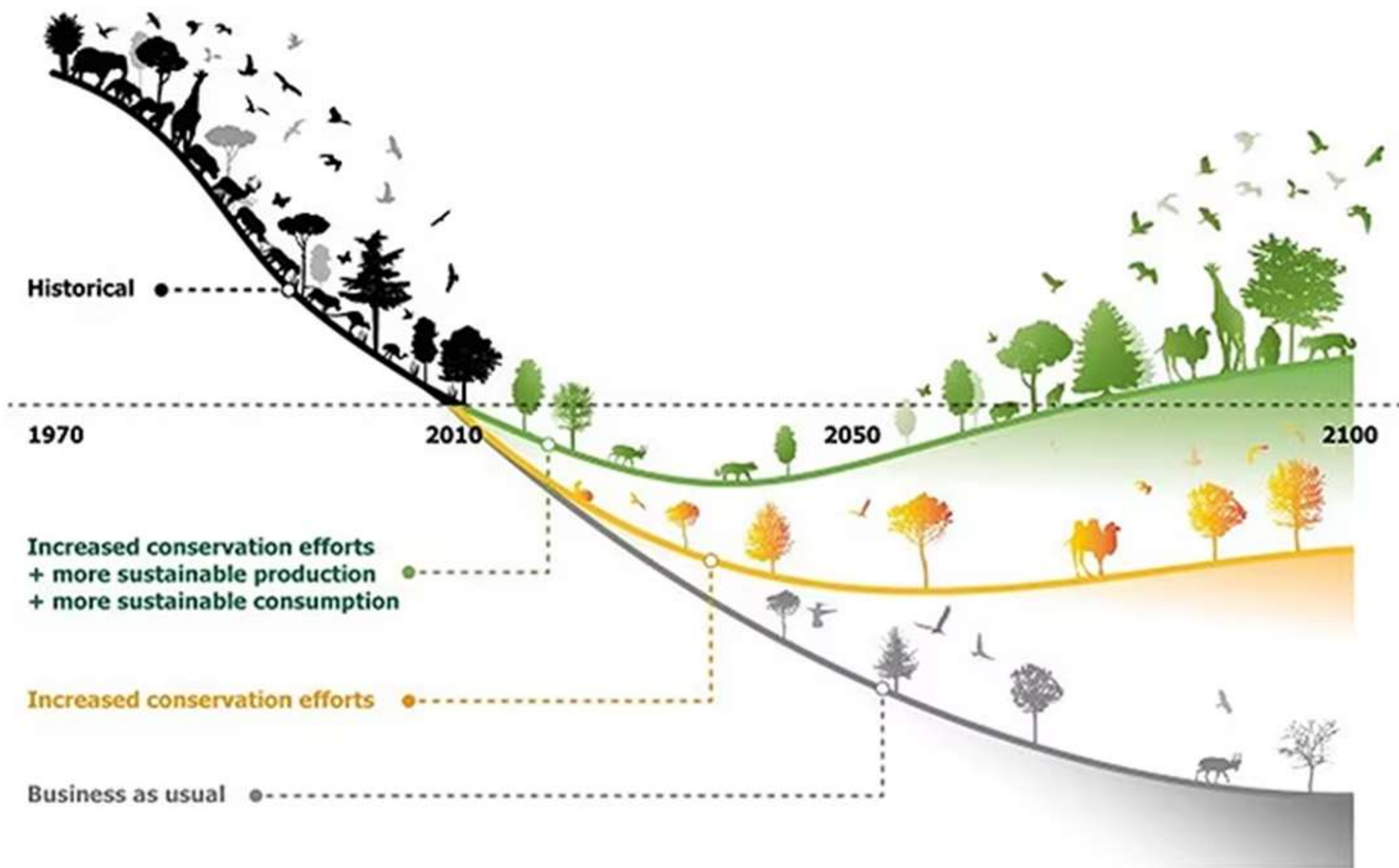
ACHTERUITGANG

De biodiversiteit in Nederland is sinds 1900 behoorlijk afgenomen. Waardoor komt dat?

- er is minder natuur en natuur is versnipperd in steeds kleinere stukjes, door bouw van huizen in dorpen en steden, industrieterreinen en wegen en steeds grootschaliger landbouw;

This artwork illustrates the main findings of the article, but does not intend to accurately represent its results (<https://doi.org/10.1038/s41586-020-2705-y>)

DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Natuurorganisaties, boeren, burgers, kennisinstellingen, overheden en bedrijven zetten zich samen in voor biodiversiteitsherstel in Nederland

Bestuivers zijn Belangrijk

BIJEN

- 360 soorten bijen in Nederland
- Honingbij is één van die soorten
- De 359 andere ook belangrijk voor bestuiving (50% op voedselgewassen door wilde bestuivers)
- Hommels (30 soorten in Nederland) zijn ook bijen > leven in volken, net als honingbij
- Overige wilde bijen zijn solitaire bijen (leven alleen)

ZWEEFVLIEGEN

330 soorten in NL!

VLINDERS

2400 soorten

WESPEN

500 soorten

Nationale Bijentelling 2024: 15 t/m 25 april

GEHOORNDE METSELBIJ

(vrouw)

Osmia cornuta

Herkenning Het vrouwtje is wollig behaard met een zwarte kop en borststuk en een geheel rood behaard achterlijf. Het dier lijkt een beetje op de rosse metselbij maar die heeft een grijsig behaard borststuk en heeft een donkere achterlijfspunt. Pas op voor verwarring met de steenhommel. De naam slaat op de twee hoortje op de voorkant van de kop, maar pas op, die zijn ook aanwezig bij de rosse metselbij.

Voorkomen Algemeen in het zuiden en zuidoosten van het land. De soort wordt snel algemener en zal zich waarschijnlijk komende jaren op veel plekken in het westen en noorden van het land vestigen.

Leefgebied Komt vooral voor in stedelijk gebied, veel in tuinen.

Nestelwijze Nestelt in gaatjes in de muur of holle stengels. Maakt veel gebruik van bijenhôtels.

Vliegtijd Maart tot mei, vooral algemeen in april.

GEWONE SACHEMBIJ

(vrouw & man)

Anthophora plumipes

Herkenning Grote (14-16 mm), breedgebouwde bij met dichte beharing. Bij het vrouwtje komen twee kleurvormen voor: een grijsgeel behaarde met een zwart behaarde achterlijfspunt, en een zwart behaarde met oranjerode beharing van de achterschouwen. Het mannetje heeft een heldergele voorzijde van de kop en is onmiskenbaar door de lange zwarte pluimpjes aan de middenpoten.

Voorkomen Algemeen en wijd verspreid in heel Nederland.

Leefgebied Allerlei biotopen, zoals tuinen, parken, bosranden, rivieroeveren en industrieterreinen. Bezoekt allerlei bloemen. In tuinen vaak te zien op longkruid.

Nestelwijze Nestelt op zonnige plaatsen in de bodem en in wanden of muren, graag in leem.

Vliegtijd Vliegt vroeg in het voorjaar van maart tot in mei, met een piek in april.

Lichte variant, vrouw

Donkere variant, vrouw

Man

Top 10 meest gespote bijen in Nederland

1	Honingbij	11.183 x	6	Vosje	2.335 x
2	Gehoornde metselbij	6.588 x	7	Bijvlieg	2.068 x
3	Rosse Metselbij	6.252 x	8	Tuinhommel	1.570 x
4	Akkerhommel	2.906 x	9	Steenhommel	1.518 x
5	Aardhommel of Veldhommel	2.735 x	10	Sachembij	1.473 x

AKKERHOMMEL

(vrouw)

Bombus pascuorum

Herkenning Variabel gekleurde hommel. Donkere exemplaren, die in Nederland vooral in het westen voorkomen, hebben een oranje behaard borststuk en een oranje behaarde achterlijfspunt, met verder zwarte beharing. Lichte exemplaren, in Nederland vooral in het oosten, zijn overwegend oranje behaard en hebben ook witachtige haren aan de zijkant van het borststuk. Allerlei tussenvormen komen voor.

Voorkomen Algemeen en wijd verspreid in heel Nederland.

Leefgebied Allerlei open en beboste landschappen.

Nestelwijze Nestelt in allerlei holten, zowel boven- als ondergronds, zoals in graspolen, oude muizenholten en schuren. Kolonies tellen 60-150 werksters.

Vliegtijd Koninginnen die overwinteren, vliegen in maart en april. De nieuwe generatie koninginnen vliegt samen met de mannetjes van mei tot in augustus. Werksters vliegen van mei tot in september.

Van blinde bij tot zilveren fluitje

Portretten van wilde bijen en zweefvliegen

Flor Rhebergen & Theo Zeegers

Wilde bijen in Rivierenland

6 soorten uit [top 12 met voorkeur voor het Rivierengebied](#)

Brilmaskerbij

Groepjesgroefbij

Weidebij

Gewone dwergzandbij

Ranonkelbij

Kattenstaartdikpoot

Dagvlinders

Scheefbloemwitje

Koninginnenpage

Icarusblauwtje en kleine vuurvlinder

Atalanta

Bont zandogje

Groot dikkopje

Macro nachtvlinders

Gevlekte zomervlinder

Berkeneenstaart

Koperuil

Turkse uil

populierenpijlstaart

Puntige zoomspanner

Micro nachtvinders

Kleine boogbladroller

Bonte brandnetelmot

Waaiermot (kamperfoeliebloesemmot)

Tweekleurige lichtmot

Hoefbladvedermot

Muntvlindertje

MOTH NUMBERS

at the
European Parliament - Brussels

Moth Species: 50

Moth Numbers: 1040

Trapping date: a night in **1992**

Trapping, Identification and Poster: © Bart Van Camp

GONZEND RIVIEREN LAND

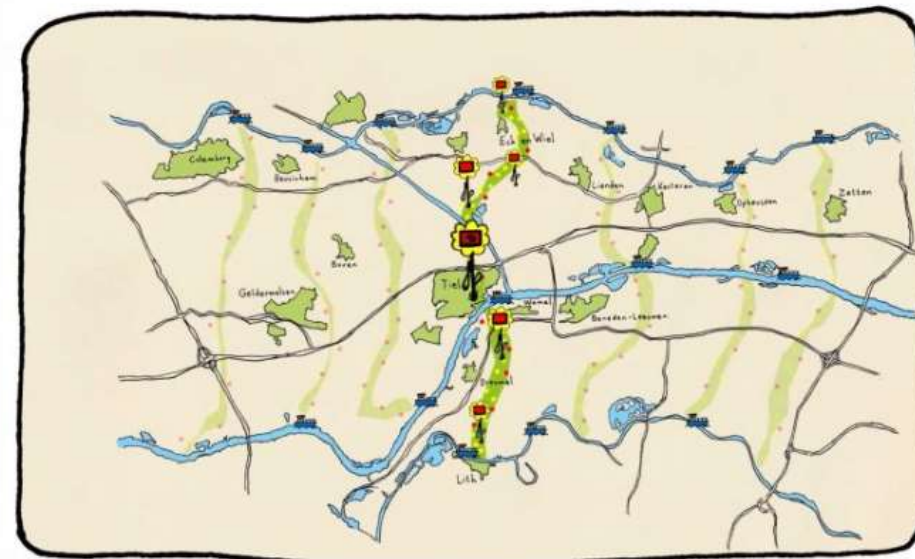

- Manifest – Visie - Zeven linten
- Communicatie:
 - Nieuwsbrief
 - Magazine
- Bloemrijken
- Landschapsfonds
- Vlinderoute: startbijeenkomst 24 jan in TIEL

ACTIVITEITEN

MAGAZINE

**RESULTATEN
REGIODEAL**

MANIFEST

DE FRUITMOTOR

PAUZE
20.45-21.00

GONZEND RIVIEREN LAND

Wat kunnen we
ZELF doen?

- eigen tuin
- samen met anderen
- kijken / monitoren!

BIODIVERSITEIT

Wat doen in de eigen tuin?

- Groei & Bloei [tienpuntenplan](#) voor klimaatvriendelijk tuinieren – ook goed voor biodiversiteit!
- Welke planten? Voedsel voor insecten! Inheems?
- Bloemen, bloemen, bloemen! (en dan wel de goeie)
- Minder maaien?!
<https://www.maaimenietnederland.nl/maaimeniet-voor-particulieren/>
- Gebruik geen gif! En koop/ruil/krijg gifvrije planten
- Nestelgelegenheid
- Rommel! Ruim niet te veel op – vooral 's winters niet
- Water!
- Zie ook [werkbladen Bloemrijken!](#)

DE FRUITMOTOR

BIJEN IN JE TUIN

HOE DOE JE DAT?

Dracht- en waardplanten, voedsel- en nestelgelegenheid

Voor veel solitaire bijensoorten geldt: 100 meter stapstenen voor voedsel belangrijk!

DE FRUITMOTOR

Bloeiboog, Bloesemboog, Bijenboog

- Een ontwerp voor insectenvoedsel in de tijd
- Zorgt voor een samenstelling van verschillende (wilde) planten met verschillende bloeiperiodes door het jaar heen, die elkaar overlappen of op elkaar aansluiten
- De verschillende wilde bijensoorten (en andere insecten) hebben zo het hele vliegseizoen voedsel
- Bomen en heesters van groot belang!
- Mooie (maar wel best complexe) tool = www.bloeibogen.nl
- Eenvoudiger voorbeeld (voor tuinen) > volgende dia

HET HELE JAAR BLOEMETJES VOOR DE BIJTJES KALENDER VOOR EEN BIJVRIENDELIJKE TUIN

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
 Sneeuwkllokje	✱	✱	✱									✱
 Winterakoniet		✱	✱									
 Longkruid			✱	✱	✱							
 Brem				✱	✱	✱						
 Gewone margriet					✱	✱	✱	✱				
 Gele wouw					✱	✱	✱	✱	✱			
 Muskuskaasjeskruid						✱	✱	✱	✱			
 Grasklokje						✱	✱	✱	✱	✱		
 Hemelsleutel							✱	✱	✱			
 Zomerheide							✱	✱	✱			
 Klimop (bloeiend)									✱	✱	✱	

✱ Bloeitijd en bijen in winterslaap. Bloeiende planten zijn wel nodig voor als ze vroegtijdig wakker worden

✱ Bloeitijd en actieve bijen

Bloesemboog

Wat twee jaar een tuin van kleur? Dat kun je met de IVO Bloesemboog helpen je op weg. Maak voor jou het goed voor de insecten. In deze maand valt er veel wat bloeiende te bewaren, dat is voor de vlinders en de bijen. Ook in deze maand valt er veel wat te planten. Dit is voor de vlinders en de bijen. Dit is voor de vlinders en de bijen.

ivn natuur educatie

Inheemse planten in de tuin?

Inheems: aangepast aan ons klimaat/regionale bodem

Sluiten aan op behoefte van onze insecten en bieden op juiste moment van het jaar voedsel aan lokale populaties vlinders, bijen en andere insecten

Drachtplanten: stuifmeel en nectar

Waardplanten: eitjes en voedsel voor rupsen

Bollen, vaste planten, heesters en bomen

Let op: voor wilde bijen geldt de 'Bed & Breakfast' formule:
binnen 100-500m. van de nestgelegenheid aanbod van
drachtplanten

PLANTENSOORTEN IN RIVIERENLAND

Een goed leefgebied voor de wilde bijen die in Rivierenland voorkomen, bestaat voornamelijk uit bloemrijke vegetatie met open stukken grond. Daarbij is het belangrijk dat er aandacht is voor inheemse plantensoorten: planten die van nature in een gebied voorkomen. Het zijn de soorten die, zonder menselijk ingrijpen, al eeuwenlang in het riviereengebied groeien.

HET LANDSCHAP VROEGER EN NU

Het huidige riviereengebied is voor het grootste deel ontstaan in het Holoceen. De rivieren meanderden met een brede bedding door het lage landschap en zorgden hiermee voor afzetting van bodem met veel voedingsstoffen. Op de hooggelegen gedeelten, de stroomruggen, vindt van oudsher al akkerbouw en fruitteelt plaats. De komgronden achter de stroomruggen zijn de lager gelegen natte gebieden waarin meer klei is afgezet. Hier vindt vee-teelt plaats en teelt van wilgentenen (in grienden).

Het landschap in het riviereengebied maakte onder invloed van de mens drie grote veranderingen door. De eerste was de ruilverkaveling. De tweede de grootschalige kap van de hoogstamfruitbomen die werden vervangen voor laagstamfruitbomen. Beide hadden naast het beeldbepalende aspect ook grote gevolgen voor de biodiversiteit. De derde grote verandering in het gebied – vooral voor de flora – is het gevolg van de grootschalige dijkverzarigen eind jaren 90. Verder is de intensivering van de landbouw en het gebruik van bestrijdingsmiddelen, de aanleg van grootschalige infrastructuur en bedrijventerreinen van grote invloed geweest op de achteruitgang van biodiversiteit in het landelijk gebied.

STROOMDALFLORA EN GLANSHAVERVEGETATIES

In het riviereengebied komt veel zogeheten 'stroomdalflora' voor. Deze groep planten bestaat uit ongeveer 250 soorten die zich vanuit Midden-Europa langs de rivieren heeft verspreid. Daarnaast staat het gebied bekend om zijn glanshavervegetaties, die in grote mate door menselijk handelen (maai-/hooibeheer) zijn ontstaan. Je treft dit type vegetatie daarom veelvuldig langs wegen, spoor- en rivierdijken, maar ook in hooilanden. In het voorjaar worden deze vegetaties gedomineerd door rozetplanten en vlinderbloemigen, in de zomer nemen de grassen en soorten uit de schermbloemenfamilie het over. In de tabel op de achterzijde noemen we enkele kenmerkende soorten.

FRUITBOMEN EN LANDSCHAPSELEMENTEN

Naast kruidachtige bloemen waren er in het landschap vóór de ruilverkaveling en de grootschalige kap van hoogstamboomgaarden meer (soorten) fruitbomen en lijnvormige landschapselementen met bloeiende heesters. Deze soorten hebben niet alleen een cultuurhistorische waarde, maar vormen ook belangrijk leefgebied voor wilde bijen. Natuurlijk gaat het dan om diverse appel- en peersoorten, maar ook kweepeer, moerbeï, mispel, amandel, abrikoos en kwets. Heesters als sleedoorn, meidoorn, vuurdoorn, kardinaalsmuts, Gelderse roos, maar ook kleinfruit zoals kruisbes en framboos waren ook volop in het landschap te zien.

ENKELE KENMERKENDE INHEEMSE KRUIDACHTIGE PLANTENSOORTEN IN RIVIERENLAND

op het land				langs oever / slootkant
beemd-kroon	gewoon barbakruid	kattendoorn	ruige leeuwentand	blauw glidkruid
beemdoeivaarsbek	gewoon biggenkruid	kleine bevernel	veldlathyrus	gewone engelwortel
bermoovievaarsbekje	glad walstro	knikkende distel	veldsalie	grote kattenstaart
bolderik	groot streepzaad	knoopkruid	vijfdelig kaasjeskruid	grote wederik
bont kroonkruid	grote bevernel	korenbloem	vogelwikke	heelbladjes
duizendblad	grote centaurie	kruisblad walstro	wede	koninginnenkruid
geel walstro	grote kaardebol	pastinaak	wilde cichorei	moerasspirea
gele morgenster	grote klaproos	peen	wilde marjolein	watermunt
gewone agrimonie	grote ratelaar	rapunzelklokje	wilde reseda	wilde bertram
gewone berenklauw	heggendoornzaad	reukeloze kamille	wouw	
gewone margriet	karwij	rode klaver	zwarte toorts	

KIJK NAAR WAT ER AL IS

Ga je aan de slag op een bepaalde plek dan is het advies: kijk eerst wat er al aan waardevolle elementen aanwezig is en koester die! Daarnaast is variatie aan allerlei overgangen in het landschap (bijvoorbeeld droog naar nat, hoog naar laag) een voorwaarde voor variatie in flora en fauna. Ook alleen door de timing van beheer is al winst te halen: gefaseerd maaien en een deel van de kruidige vegetatie een jaar helemaal niet maaien (door de winter heen en dan pas na de zomer maaien). Of zaai alleen wat extra klaver in een gazon in en laat vooral de paardenbloemen staan.

ALGEMENE SOORTEN VAN TUINEN EN PARKEN

Het beheren van grote oppervlakten kruidachtige vegetatie (hooiland of bloemrijke berm) is eigenlijk gespecialiseerd werk voor natuur- en wegbeheerders. Een klein stukje in een Bloemrijk kan illustratief en leuk zijn en zeker helpen in het voedselaanbod voor wilde bestuivers. We vinden het daarom belangrijk dat je weet van de info op dit werkblad. Maar in een Bloemrijk zal wellicht wat meer 'getuiniert' worden en zijn meer algemene plantensoorten voor park en tuin, met waarde voor biodiversiteit, ook welkom.

MEER WETEN?

Kort

- Meer uitleg over het belang van inheemse planten vind je [hier](#).
- Bekijk [dit](#) korte filmpje en ook [deze](#) over stroomdalflora van 'Dwaalfilm'.

Verdieping

- Je kunt de genoemde inheemse plantensoorten opzoeken in de [Flora van Nederland](#).
- Kom meer te weten over het ontstaan van [oeverwallen](#), [stroomruggen](#) en [komgronden](#) op de website 'Geologie van Nederland'.
- Voor de gemeenten in Rivierenland werd een [landschapsplan](#) geschreven als basis voor hun visie op de toekomst. In bijlage 1 (pagina 30 t/m 41) kun je een biografie over het ontstaan van het landschap van Rivierenland lezen.
- Stichting Steenbreek maakte [dit overzicht](#) van gekweekte planten, goed voor biodiversiteit in tuin en park in een stedelijke omgeving.

AAN DE SLAG MET ...

BIODIVERSITEIT IN DE STAD

Ook cultivars van de genoemde soorten zijn geschikt, mits ze geen nadelige eigenschappen hebben, zoals volledig gevulde bloemen.

Dit overzicht maakt onderdeel uit van de publicatie 'Aan de slag met biodiversiteit'. Voor meer informatie:

[Download hier de publicatie](#)

of ga naar www.steenbreek.nl/aan-de-slag-met-biodiversiteit

Overzicht gekweekte planten goed voor biodiversiteit in tuin en park

KLIMPLANTEN													
SOORT (Latijn)	SOORT (Nederland)	GEBRUK TUIN ¹⁾	GEBRUK CENTRUM ²⁾	GEBRUK RAND ³⁾	HERKOMST	BLOEMMAANDEN	NECTAR WAARDE ⁴⁾	POLLEN WAARDE ⁵⁾	HONINGBIEJEN ⁶⁾	VLINDERS ⁷⁾	HOMMELS ⁸⁾	DIVERSEN ⁹⁾	VRUCHT/ZAAD ¹⁰⁾
<i>Bryonia dioica</i>	Heggenrank		x	x	inheems	6-9	3	3	x	x	x	x*	
<i>Campsis</i> ssp.	Trompetklimmer	x	x		exoot	7-8	3	3	x		x	x	
<i>Clematis vitalba</i>	Basrank		x	x	inheems	6-8	0	3	x	*	x	x	
<i>Eunymus fortunei</i>	Klimkardinaalsmuts	x	x		verwant	5-6	3	0	x		x		x
<i>Hedera helix</i> (klimmend, niet bloeiend)	Klimop	x	x	x	inheems		0	0		*		*	
<i>Humulus lupulus</i>	Hop	x	x	x	inheems	5	0	0		*			
<i>Hydrangea anomala</i>	Klimhortensia	x	x		exoot	6	3	3	x		x	x	
<i>Lonicera periclymenum</i>	Wilde kamperfoelie	x	x	x	inheems	6-9	1	0	(x)	x*	(x)		x
<i>Lonicera</i> ssp. (klimmend)	Kamperfoelie	x	x		verwant	6-7	1	0	(x)	x	(x)		x
<i>Parthenocissus tricuspidata</i>	Oosterse wilde wingerd	x	x		exoot	5-6	3	0	x			x	x
<i>Passiflora caerulea</i>	Blaauwe passiebloem	x			exoot	6-9	4	4	x		x		
Rosa - Climber / Rambler	Klimroos	x	x		verwant	6-7	0	5	x		x	x	x
<i>Vitis vinifera</i>	Druff	x	x		inheems	6	2	2	(x)				x
<i>Wistaria sinensis</i>	Blaauwe regen	x	x		exoot	5-7	3	0	x	x	x	x	

VASTE PLANTEN, BOLGEWASSEN EN DWERGHEESTERS													
SOORT (Latijn)	SOORT (Nederland)	GEBRUK TUIN ¹⁾	GEBRUK CENTRUM ²⁾	GEBRUK RAND ³⁾	HERKOMST	BLOEMMAANDEN	NECTAR WAARDE ⁴⁾	POLLEN WAARDE ⁵⁾	HONINGBIEJEN ⁶⁾	VLINDERS ⁷⁾	HOMMELS ⁸⁾	DIVERSEN ⁹⁾	VRUCHT/ZAAD ¹⁰⁾
<i>Ajuga reptans</i>	Kruipend zegegroen	x			inheems	4-6	3	3	x	x	x	x	
<i>Alcea rosea</i>	Stokroos	x			exoot	6-9	?	?	x		x		
<i>Achillea filipendulina</i>	Geel duizendblad	x	x	x	inheems	7-9	1	1	(x)			*	
<i>Allium giganteum</i>	Reuzenloek	x			verwant	6-7	4	4	x		x	x	
<i>Allium schoenoprasum</i>	Biesloek	x			inheems	5-6	3	0	x	x	x	x	
<i>Allium ursinum</i>	Dasloek	x	x	x	inheems	4-5	2	2	x			x	
<i>Anchusa azurea</i>	Italiaanse ossentong	x	x		verwant	6-7	3	3	x	x	x	x	
<i>Angelica archangelica</i> / <i>sylvestris</i>	Grote engelwortel / Gewone engelwortel	x	x	x	inheems	6-8	3	3	x	x	x	x	
<i>Antennaria dioica</i>	Soleiwortel	x			inheems	6-8	4	4	(x)			*	

Arie Koster

Planten vademecum

VOOR wilde bijen, vlinders
& biodiversiteit in tuinen

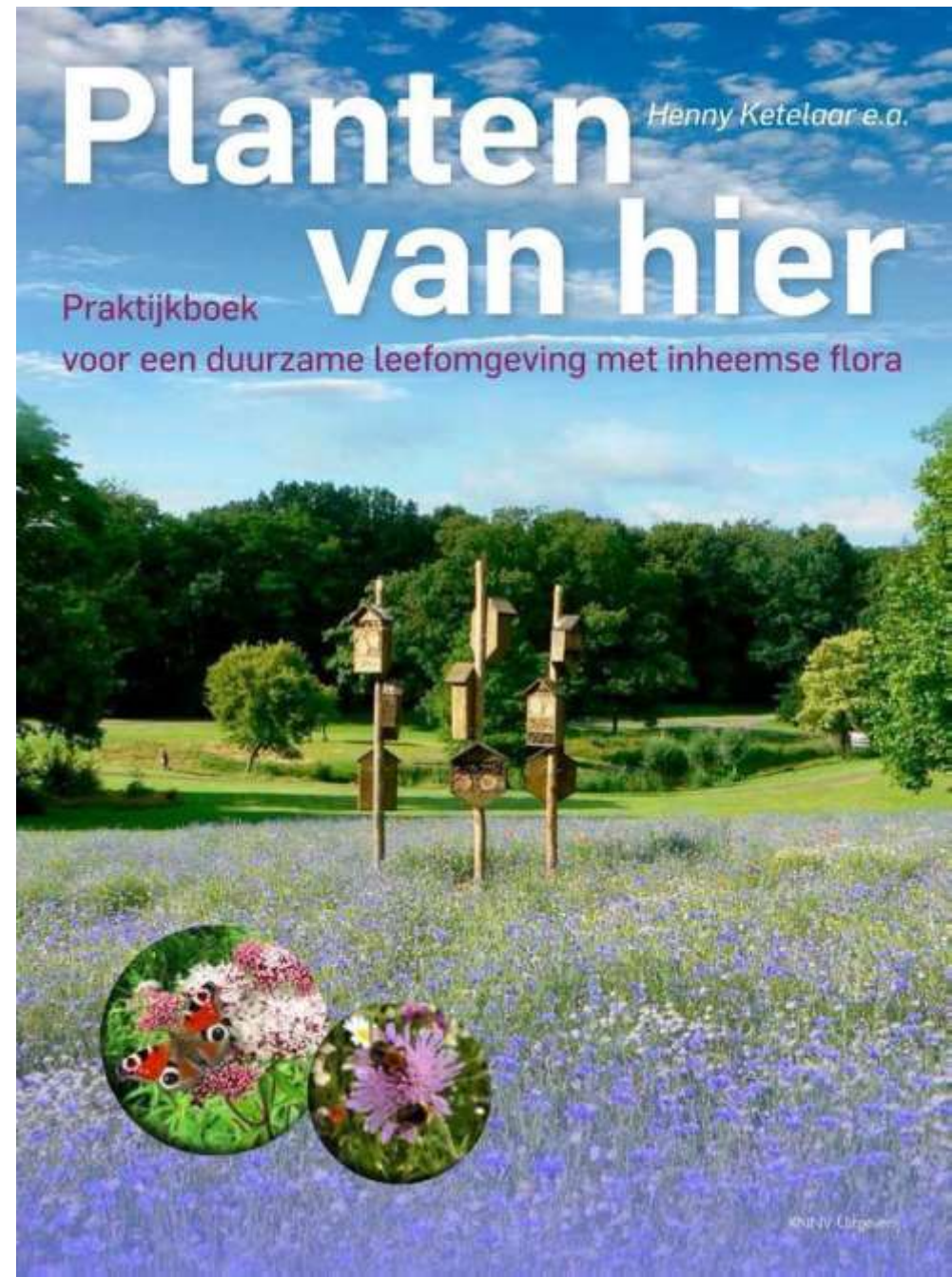
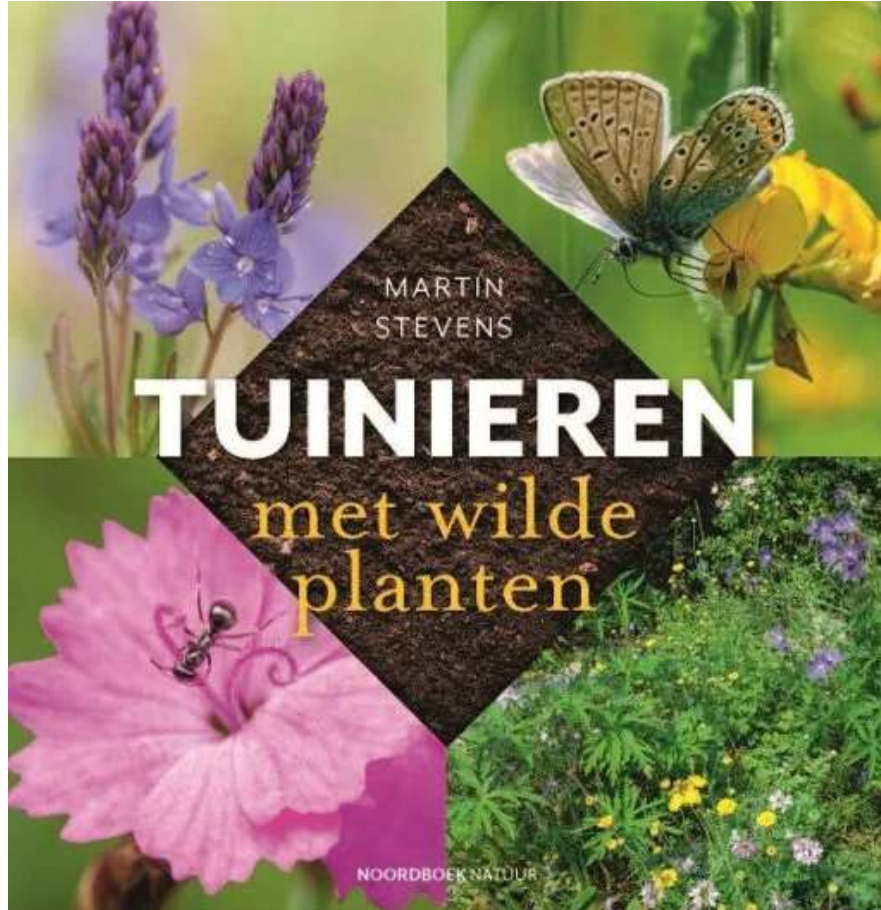
FONTAINE UITGEVERS

Onkruid of wilde flora?
Inheems of exoot?

Dave Goulson's top 16:

- Beemdkroon
- Beemdooievaarsbek
- Blauw kattenkruid
- Boswilg
- Bulgaarse ui
- Dahlia
- Dropplant
- Gevlekt Longkruid
- Gewone smeerwortel
- Heggewikke
- Lavendel
- Slangenkruid
- Tijn
- Vederdistel/beekdistel
- Wilde marjolein
- Zonnekruid

Vroege heester: Skimmia

Enkelbloemige (!) sierkers

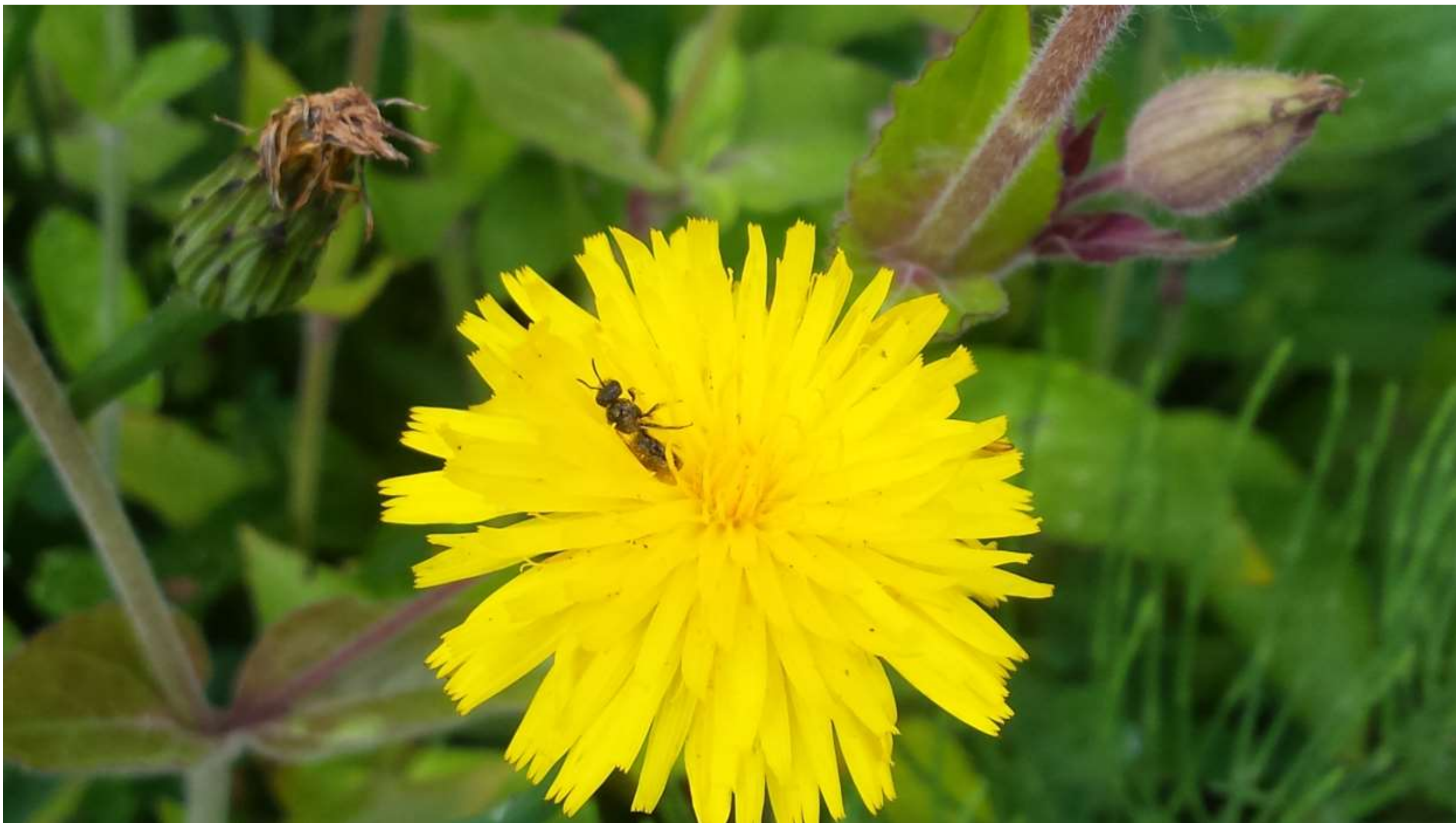

Zweefvlieg op Kleine berenklauw

Koninginnekruid

Struikklimop!

Voor een samenvatting: bekijk dit [filmpje](#)!

‘Wat is biodiversiteit en hoe draag je er aan bij in je eigen tuin?’

Een interview met Gerard van Buiten van de Botanische Tuinen Utrecht, gemaakt door Groei & Bloei.

Wat doen met anderen?

- Sluit aan bij een [Bloemrijk!](#) Of start een nieuwe!
- Denk en doe mee aan de [Vlinderroute!](#)
- Stimuleer biodiversiteit in de openbare ruimte op andere manier, bijvoorbeeld:
 - Vlinderidylle
 - Moedig ander maaibeheer gemeente aan
 - Leg uit aan iedereen waarom!
- Ga monitoren! Kijk, verwonder, tel en help mee om goede data te krijgen.

welkom
in deze **IDYLLE**

Bloemen voor vlinders, bijen en mensen

Deze bloemen zijn er om de natuur te helpen en om de natuur te helpen. Ze zijn er om de natuur te helpen en om de natuur te helpen.

Deze bloemen zijn er om de natuur te helpen en om de natuur te helpen. Ze zijn er om de natuur te helpen en om de natuur te helpen.

welkom
in deze

IDYLL

Bloemen voor vlinders, bijen en mensen

Als de bloemen bloeien en de zon schijnt, kan je veel vlinders zien.

Vlinders en hommies vliegen rond in deze idylle, maar ook wilde bijen komen er terecht.

atalanta

klein goedert-wijfje

dagpenning

heesblauwtje

craemulder

schakelde zonnig

hommel

hommel

**Wil je bloemen, vlinders & bijen:
Maaien en afvoeren is de manier**

Maaien moet!

Maar maai nooit alles!

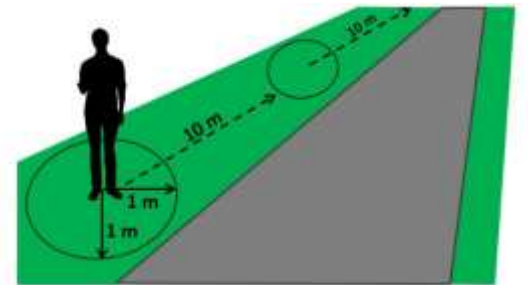
Dat kan ook op Bedrijventerreinen

Meten = Weten; Bloemen - Nectarindex

- Nectarindex = methode voor het monitoren van de waarde van graslanden (bermen, dijken, taluds, oevers) voor bloemen en bestuivers – zie <https://www.floron.nl/nectarindex>
- Tussen 1 mei en 1 oktober 100 meter in kaart brengen
- Iedere 10 meter noteer je de planten binnen 1 meter op veldformulier
- Resultaten doorgeven via <https://www.verspreidingsatlas.nl/projecten/floron/nectarindex/>
- Hieruit volgt de nectarindex + een maai-advies

Nectarplanten in beeld

Zandblauwtje
juni - augustus

Braam
juni - augustus

Gewone berenklauw
juni - herfst

Jakobskruid
juni - oktober

Struikhei
juli - herfst

Rode klaver
mei - herfst

Wilgenroosje
juli - september

Duizendblad
juni - oktober

Witte dovenetel
april - herfst

Pinksterbloem
april - juni

Paardenbloem
april - juni

Witte klaver
mei - herfst

Gewone margriet
mei - augustus

Koninginnekruid
juli - september

Distel
juni - september

Boterbloem
april - oktober

Guldenroede
juli - herfst

Gewone smeewortel
mei - augustus

Rolklaver
mei - september

Knoopkruid
juni - september

andere gele composieten
juni - september

Vogelwikke
juni - september

Boerenwormkruid
juli - september

Hondsdrif
april - juni

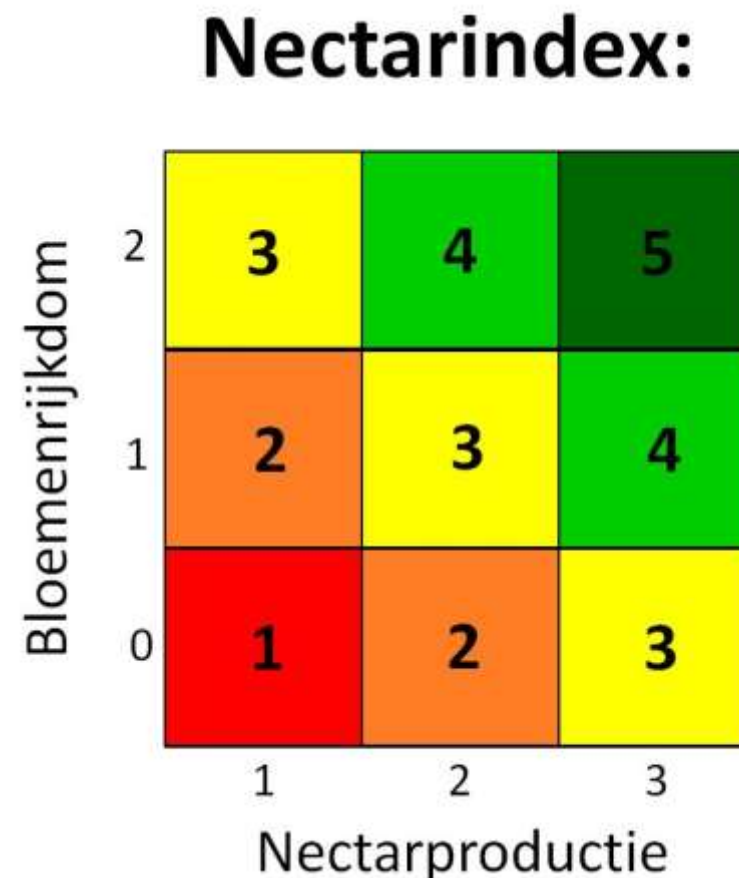
- Belangrijk voor veel boerenlandvlinders
- Belangrijk voor enkele boerenlandvlinders
- Belangrijke nectarplant voor andere insecten

Colofon:

Foto's: Wiene Bakker, Erik van Beers, Henk Bosma, John Bouwmans, Piet Bremer, Esther Dijkstra, Jakob Hanenburg, Adrie van Heerden, Grada Menting, Kjell Nilsen, Derek Ramsay, Corné Stam, Anthonie Stip, Pieter Stolwijk & Bert Verbruggen
Vormgeving: Leonie Tijmsa (FLORON)

Meten = Weten; Bloemen - Nectarindex

- Nectarindex =
 - o.b.v. gevonden planten soorten & aantallen
 - Bloemrijkdom
 - Nectarproductie (3 categoriën)
- Hoe hoger de score, hoe meer nectar er te halen is voor boerenlandvlinders en andere insecten
- 5 = veel nectar, gevarieerd aanbod
- 1 = niet veel te bieden aan insecten

Op naar nog meer bloemrijkdom,
biodiversiteit, vlinders, bijen
en andere bestuivers in
Gonzend Rivierenland!

